

asyá vāmásya palitásya hótus (RV 1.164.)

asyá vāmásya palitásya hótus
tásya bhrātā madhyamó asti áśnaḥ |
ṛṭṭīyo bhrātā gṛtáprṣṭho asya
átrāpaśyaṃ viśpátim saptáputram || 1.

saptá yuñjanti rátham ékacakram
éko áśvo vahati saptánāmā |
trinābhi cakráṃ ajáram anarvám
yátremā vísvā bhúvanādhi tasthúḥ || 2.

imám rátham ádhi yé saptá tasthúḥ
saptácakram saptá vahanti áśvāḥ |
saptá svásāro abhí sám navante
yátra gávām níhitā saptá náma || 3.

kó dadarśa prathamám jáyamānam
asthanvántam yád anasthá bíbharti |
bhúmyā ásur áśṛg átmā kúva svit
kó vidvāṃsam úpa gāt práṣṭum etát || 4.

pākaḥ pṛchāmi mánasāvijānan
devánām enā níhitā padāni |
vatsé baṣkāye ádhi saptá tántūn
ví tatnire kavāya ótavā u || 5.

ácikitvāñ cikitúśas cid átra
kavín pṛchāmi vidmāne ná vidvān |
ví yás tastámbha śāl imá rájāṃsi
ajásya rūpé kím ápi svid ékam || 6.

ihá bravītu yá īm aṅgá véda
asyá vāmásya níhitam padám véḥ |
śīrṣṇáḥ kṣīrám duhrate gāvo asya
vavrím vásānā udakám padápuḥ || 7.

mātā pitáram ṛtá á babhāja
dhīti ágre mánasā sám hí jagmé |
sā bíbhatsúr gárbharasā níviddhā
nāmasvanta íd upavākám īyuh || 8.

yuktá mātásīd dhurí dáksīṇyā
átiṣṭhad gárbho vṛjanīṣu antáḥ |
ámīmed vatsó ánu gām apaśyad
viśvarūpíyaṃ triṣú yójaneṣu || 9.

tisró mātīś trīn piṭīn bíbhrad éka
ūrdhvás tasthau ném áva glāpayanti |
mantráyante divó amúśya pṛṣṭhé
viśvavídaṃ vácama áviśvaminvām || 10

duvādaśāraṃ nahí táj járāya
vārvarti cakráma pári dyām ṛtásya |
ā putrá agne mithunāśo átra
saptá śatāni viṃśatís ca tasthuḥ || 11.

pāñcapādam pitāraṃ dvādaśākṛtiṃ
divá āhuḥ páre árdhe puriśīṇama |
áthemé anyá úpare vicakṣaṇāma
saptácakre śālara āhur ārpitam || 12.

pāñcāre cakré parivārtamāne
tásminn ā tasthur bhúvanāni víśvā |
tásya náḥśas tapyate bhúribhāraḥ
sanād evá ná śīryate sánābhiḥ || 13.

sánemi cakráma ajāraṃ ví vāvṛta
uttānāyāma dáśa yuktā vahanti |
súryasya cākṣū rájasaiti āvṛtaṃ
tásminn ārpitā bhúvanāni víśvā || 14.

sākaṃjānāma saptáthama āhur ekajāma
śāl íd yamá ṛśayo devajā íti |
téśāma iṣṭāni víhitāni dhāmaśā
sthātré rejante víkṛtāni rūpaśāḥ || 15.

stríyaḥ satís tām̐ u me puṃśā āhuḥ
páśyad akṣaṇvān ná ví cetad andhāḥ |
kavír yāḥ putráḥ sá īm ā ciketa
yás tá vijānāt sá pitúṣ pitāsat || 16.

avāḥ páreṇa pará enāvareṇa
padā vatsāma bíbhraṭī gaúr úd asthāt |
sá kadrícī kama svid árdhama párāgāt
kúva svit sūte nahí yūthé antāḥ || 17.

avāḥ páreṇa pitāraṃ yó asya
anuvéda pará enāvareṇa |
kavīyāmānaḥ ká ihá prá vocad
devāma mánaḥ kúto ádhi prájātama || 18.

yé arvāñcas tām̐ u párāca āhur
yé párāñcas tām̐ u arvāca āhuḥ |
índraś ca yā cakráthuḥ soma tāni
dhurā ná yuktā rájaso vahanti || 19.

duvā suparnā sayújā sákhāyā
samānāṃ vṛkṣám pári śasvajāte |
táyor anyáḥ píppalaṃ svādú átti
ánaśnann anyó abhí cākaśīti ||20.

yátrā suparnā amṛtasya bhāgám
ánimeṣaṃ vidáthābhiváranti |
inó víśvasya bhúvanasya gopāḥ
sá mā dhíraḥ pákam átrā viveśa ||21.

yásmin vṛkṣé madhuádaḥ suparnā
niviśante súvate cādhi víśve |
tásyéd āhuḥ píppalaṃ svādú ágre
tán nón naśad yáḥ pitáraṃ ná véda ||22.

yád gāyatré ádhi gāyatrám āhitam
traíṣṭubhād vā traíṣṭubham nirátakṣata |
yád vā jágaj jágati āhitam padám
yá ít tád vidús té amṛtatvám ānaśuḥ ||23.

gāyatrēṇa práti mimīte arkám
arkēṇa sāma traíṣṭubhena vākám |
vākēna vākám dvipádā cātuṣpadā
akṣāreṇa mimate saptá vāñīḥ ||24.

jágatā síndhum diví astabhāyad
rathamtaré súriyam páry apaśyat |
gāyatrásya samídhas tistrá āhus
táto mahná prá ririce mahitvá ||25.

úpa hvaye sudúghāṃ dhenúm etām
suhásto godhúg utá dohad enām |
śréṣṭham savám savitá sāviṣan no
abhiddho gharmás tád u śú prá vocam ||26.

hiṅkṛṇvatí vasupátnī vásūnām
vatsám ichántī mánasābhi ágāt |
duhám aśvibhyām páyo aghniyéyám
sá vardhatām mahaté saúbhagāya ||27.

gaúr amīmed ánu vatsám miśántam
mūrdhānaṃ híññ akṛṇon mātavá u |
śṛkvāṇaṃ gharmám abhí vāvasānā
mímāti māyúm páyate páyobhiḥ ||28.

ayám sá śiñkte yéna gaúr abhívṛtā
mímāti māyúm dhvasánāv ádhi śritá |
sá cittíbhīr ní hí cakāra mártiyaṃ
vidyúd bhávanti práti vavrím auhata ||29.

anác chaye · turágātu jīvám
éjad dhruvám mádhya á pastíyānām |
jīvo mṛtásya carati svadhábhīr
ámartiyó mártiyenā sáyoniḥ || 30.

ápaśyaṃ gopám ánipadyamānam
á ca párā ca pathíbhīś cārantam |
sá sadhrícīḥ sá viśūcīr vásāna
á varīvarti bhúvaneṣu antáḥ || 31.

yá īṃ cakāra ná só asyá veda
yá īṃ dadárśa hírug ín nú tásmāt |
sá mātúr yónā párivīto antár
bahuprajá níṛṭtim á viveśa || 32.

dyaúr me pitá janitá nábhīr átra
bándhur me mātá pṛthiví mahíyám |
uttánáyoś camúvor yónir antár
átrā pitá duhitúr gárbham ádhāt || 33.

pṛchāmi tvā páram ántam pṛthivyāḥ
pṛchāmi yátra bhúvanasya nábhīḥ |
pṛchāmi tvā viśṇo áśvasya rétaḥ
pṛchāmi vácāḥ paramám víoma || 34.

iyám védiḥ páro ántaḥ pṛthivyā
ayám yajñó · bhúvanasya nábhīḥ |
ayám sómo viśṇo áśvasya réto
brahmáyám vácāḥ paramám víoma || 35.

saptárdhagarbhá bhúvanasya réto
viśṇos tiṣṭhanti pradísā vídharmaṇi |
té dhītíbhīr mánasā té vipaścítaḥ
paribhúvaḥ pári bhavanti viśvátaḥ || 36.

ná ví jānāmi yád ivedám ásmi
niṇyáḥ sámñaddho mánasā carāmi |
yadá mágan prathamajá ṛtásya
ád íd vácó aśnuve bhāgám asyāḥ || 37.

ápān prān eti svadháyā gṛbhītó
ámartiyó mártiyenā sáyoniḥ |
tá śásvantā viśūcínā viyántā
ní anyám cikyúr ná ní cikyur anyám || 38.

ṛcó akṣāre paramé víoman
yásmin devá ádhi víśve niṣedúḥ |
yás tán ná véda kím ṛcá kariṣyati
yá ít tád vidús tá imé sám āsate || 39.

sūyavasād bhágavatī hí bhūyá
átho vayám bhágavantaḥ siyāma |
addhí tṛṇam aghniye viśvadānīm
píba śuddhám udakám ācárantī || 40.

gaurír mimāya salilāni tákṣatī
ékapadī dvipadī sá cátuṣpadī |
aṣṭāpadī návapadī babhūvúṣī
sahásrākṣarā paramé víoman || 41.

tásyāḥ samudrá ádhi ví kṣaranti
téna jīvanti pradíśaś cátasraḥ |
tátaḥ kṣarati akṣáram
tád víśvam úpa jīvati || 42.

śakamāyaṃ dhūmám ārād apaśyaṃ
viṣūvātā pará enāvareṇa |
ukṣāṇam pṛśnim apacanta vīrās
tāni dhármāṇi prathamāni āsan || 43.

tráyaḥ keśína ṛtuthá ví cakṣate
saṃvatsaré vapata éka eṣām |
víśvam éko abhí caṣṭe śácībhir
dhrājir ékasya dadṛṣe ná rūpám || 44.

catvāri vāk párimitā padāni
tāni vidur brāhmaṇá yé manīṣiṇaḥ |
gúhā trīṇi níhitā néngayanti
turíyaṃ vácó manuṣyā vadanti || 45.

índram mitráṃ váruṇam agním āhur
átho divyāḥ sá suparṇó garútmān |
ékaṃ sád víprā bahudhá vadanti
agnim yamám mātariśvānam āhuḥ || 46.

kṛṣṇám niyānaṃ hárayaḥ suparṇá
apó vásānā dívam út patanti |
tá āvavṛtran sádanād ṛtásya
ád id ghṛténa pṛthiví ví udyate || 47.

duvādaśa pradháyaś cakráṃ ékaṃ
trīṇi nábhyāni ká u tác ciketa |
tásmin sākám · trisatá ná śaṅkávo
arpitāḥ ṣaṣṭír ná calācalāsaḥ || 48.

yás te stánaḥ śaśayó yó mayobhūr
yéna víśvā púṣyasi váriyāṇi |
yó ratnadhá vasuvíd yāḥ sudátraḥ
sárasvati tám ihá dhātave kaḥ || 49.

yajñéna yajñám ayajanta devás
táni dhármāṇi prathamāni āsan |
té ha nákam mahimānaḥ sacanta
yátra pūrve sādhiyāḥ sánti devāḥ ||50.

samānám etád udakám
úc caíti áva cáhabhiḥ |
bhúmim parjányā jínvanti
dívaṃ jinvanti agnáyaḥ ||51.

divyám suparṇám vāyasám bṛhántam
apām gárbham darśatám óṣadhīnām |
abhīpató vṛṣṭībhis tarpáyantam
sárasvantam ávase johavīmi ||52.